

Zoeken naar nederigheid/Onze armzaligheid aanvaarden

Het onderwerp van dit onderricht is de nederigheid bij Pierre Goursat en het verband met de kleine weg van de spirituele kindheid van de heilige Theresia van het Kind Jezus.

Nederigheid was een essentieel punt in het leven van Pierre Goursat. Je kunt hem niet begrijpen, je kunt niet begrijpen wie hij echt was, wat hij heeft beleefd, wat hij tot stand heeft gebracht, als je niet dieper gaat kijken in zijn hart, dat was doordrongen van een diepgaande nederigheid.

Allereerst wil ik er de nadruk op leggen dat nederigheid de grondslag was van Pierre Goursat's spirituele weg. Daarna zal ik aantonen dat hij ten diepste was doordrongen van de « kleine weg » van het spirituele kinschap van de heilige Theresia van Lisieux.

In het eerste deel wil ik bekijken wat Pierre heeft gezegd over de nederigheid en hoe hij de nederigheid beleefde. Het is bekend dat een gebeurtenis beslissend is geweest in het leven van Pierre Goursat.

I) Pierre Goursat en de nederigheid

In 1933 verbleef Pierre Goursat een tijdlang op het Plateau d'Assy om te genezen van tuberculose. Hij was 19 jaar oud en werd toen verscheurd tussen een sterke roepstem op spiritueel gebied en een verlangen naar succes op menselijk vlak. Zijn jongere broer, zijn enige broer, maar één jaar jonger dan hij, sterk met hem verbonden, was een paar jaar eerder overleden. Voor Pierre was dat een heel sterk trauma. Dat zal dan op een bepaalde manier een rol spelen in de bekering van Pierre Goursat in de tijd dat hij op het Plateau d' Assy bezig is met zijn rustkuur. Op een gegeven dag voelde hij heel sterk de aanwezigheid van zijn broer Bernartd, die op elfjarige leeftijd was gestorven. Pierre vertelde later wat er was gebeurd. Hij voelde de aanwezigheid van zijn broer, die bij hem was en met hem praatte. Dit zijn de woorden die Pierre zijn broer Bernard hoorde zeggen : « Het was alsof hij tegen me zei : « *Je denkt niet veel meer aan me. Dat komt omdat de hoogmoed je te pakken heeft.* ». En verder: « *Ik zat op mijn knieën aan het voeteneind van mijn bed, en toen ik weer opstond was ik helemaal anders geworden* »¹. Je ziet dat bij die eerste bekering van PG op 19jarige leeftijd het beslissende en fundamentele element bestond uit de bewustwording van zijn hoogmoed hetgeen dan zijn hele leven doepgaand zal veranderen, Voor Pierre lag deze bewustwording aan de oorsprong van zijn bekering die dan de rest van zijn bestaan richting zal geven. Hij begreep dat al zijn verlangens, ambities en plannen op God gericht moesten zijn; en het pad van de nederigheid werd zodoende vanzelf zijn prioriteit.

1) WAT IS NEDERIGHEID EN HET BELANG VAN NEDERIGHEID IN HET CHRISTELIJK LEVEN

Eerst wil ik duidelijk maken wat de nederigheid is en duidelijk maken dat nederigheid de christelijke deugd bij uitstek is, vervolgens zal ik dan aantonen hoe Pierre Goursat in de kern van zijn leven aan nederigheid de eerste plaats gaf.

Het Franse woord voor nederigheid : "humilité" is afkomstig van het Latijnse "humilis" hetgeen "klein", "laag", "dienstbaar" betekent. Nederigheid zet ons in waarheid neer ten opzichte van God , van onszelf en van de andere mensen.

In de eerste plaats in waarheid ten opzichte van God. Nederigheid stelt ons in staat om God te erkennen en lief te hebben als de volheid van het zijn is en de oneindige volmaaktheid van het goede; ze stelt ons in staat te begrijpen dat hij de "Heilige" is, de "Geheel Andere", dat hij oneindig ver boven ons staat. De nederigheid is dus de deugd waarmee God ons

1 Getuigenis van Pierre Goursat, Juli 1986 (T2).

openbaart wie Hij is, en daardoor ook wie wij zijn, wat ons ertoe brengt ons voor hem klein te maken: «*De verwaten ogen der mensen worden neergeslagen, de hoogmoedigen worden vernederd. Jaweh alleen blijft hoog verheven op die dag!*» (Jes 2:11-12).

De nederigheid komt dus voort uit het aanvaarden van onze situatie een schepsel te zijn en uit het erkennen van onze radicale afhankelijkheid van God. We bezitten niets anders dan wat we van Hem hebben ontvangen en we bestaan alleen maar door Hem. De nederigheid versterkt in ons het gevoel voor Gods transcendentie en vergroot in ons het kinderlijke ontzag dat ons naar de aanbidding leidt: "*De vrucht van nederigheid is het ontzag voor God*" (Spr 22,4). Dit betreft niet alleen onze intelligentie, maar ook de afhankelijkheid van ons hart dat aan God uitdrukking geeft van zijn dankbaarheid en zijn erkentelijkheid.

Ten tweede plaatst de nederigheid ons in waarheid ten opzichte van onszelf. Ze laat ons zien wie we werkelijk zijn en zorgt ervoor dat we onze beperkingen erkennen, maar ook onze kwaliteiten en de gaven die we hebben ontvangen. Ze beschermt ons tegen trots, tegen de illusie dat we 'prima mensen' zijn en dat we naar God kunnen opklimmen met onze eigen inspanningen. Ze stelt ons in staat om vooruit te gaan door onszelf juist in te schatten, zonder onszelf te devalueren of te denigreren.

Tenslotte geeft de nederigheid onze exacte plaats aan ten opzichte van andere mensen. Zij stelt ons in staat om het goede in hen te zien, om hen op hun juiste waarde te schatten en om hun kwaliteiten te erkennen, zonder dat we er op uit zijn onszelf met hen te vergelijken: "*Geef niet toe aan partijzucht en ijdelheid, maar acht in nederigheid de ander hoger dan uzelf*" (Phil 2,2-3).

De nederigheid zorgt ervoor dat we openstaan voor anderen en ze bevordert de naastenliefde en de verbondenheid onder de mensen: "*Kleed u dus met genegenheid, medeleven, bescheidenheid, eenvoud en geduld*" (Kol 3,12-13). Op die manier worden we ertoe aangezet om de beweging van vernedering van Jezus, Gods Zoon, na te volgen, die onze mensheid aannam, en uit liefde aanvaardde vernederd te worden en aan het Kruis zijn leven voor ons te geven (zie Phil 2,6-11). Nederigheid brengt ons ertoe onszelf klein te maken en diezelfde beweging van vernedering te volgen, niet alleen ten opzichte van God, maar ook ten opzichte van onze broeders en zusters.

Heel in het kort wil ik jullie er ook aan herinneren dat alle heiligen die door de Kerk als zodanig worden erkend de nederigheid als deugd essentieel vinden. Dus ik zal enkele van die vele heiligen citeren.

Alle heiligen vinden dat nederigheid essentieel is. Dit is wat sommigen van hen ervan zeggen. De H. Grégoire de Grote stelt haar voor als «*de meesteres en moeder van alle deugden*». Cassianus zegt : «*De nederigheid is de meesteres van alle deugden; ze is het meest stevige fundament van het spirituele bouwwerk*». De H. Basilius: «*de vooruitgang van de ziel, dat is de nederigheid*» en de H. Augustinus is van mening: «*Onze volmaaktheid zelf, dat is de nederigheid*». Zij maakt het mogelijk dat God in ons werkt, zoals Thomas van Aquino het formuleert: *De nederigheid maakt de mens gewillig en maakt hem open voor de vereisten van de genade. Hij gaat zich in alles onderwerpen aan Gods bedoelingen, wat die ook mogen zijn*». De H. Bernardus stelt: «*God is alleen maar gesteld op nederigheid*». De H. Theresia van Avila vervolgt met: «*Zolang wij hier op aarde zijn, is er niets nuttiger voor ons dan de nederigheid*». De Pastoor van Ars verwoordde het belang van de nederigheid voor ons christelijk leven op een simpele en beeldrijke manier : «*De nederigheid is voor de andere deugden wat de ketting is voor de rozenkrans. Als je ketting wegneemt gaan alle kralen er vandoor. Als je de nederigheid wegneemt verdwijnen alle deugden*».

2) NEDERIGHEID VERONDERSTELT DAT WE ONZE ARMZALIGHEID ACCEPTEREN : «WE ZIJN ALLEMAAL ARME SLOEBERS»

In zijn jonge jaren was Pierre een gepassioneerd liefhebber van geschiedenis en archeologie, hij was geïnteresseerd in oude beschavingen en zijn liefste verlangen was om conservator in een museum te worden. Later liet hij deze plannen varen om de Heer de eerste plaats in zijn leven te geven; hij begreep dat hij ten opzichte van God maar weinig voorstelde, maar dat zijn zwakheden geen belemmeringen waren voor het aanvaarden van Gods liefde, die immers een speciale voorliefde heeft voor de armen: "*Hij lenigt de nood van de armen*" (Ps107, 41). Toen hij zich hiervan bewust werd zette dit zijn hele bestaan op zijn kop en werd het daardoor radicaal veranderd: Pierre accepteerde vanaf dat moment zijn zwakheden en beperkingen (zijn persoonlijke armoede, zijn gebrek aan fysieke krachten...). Hij koos ervoor om het pad van de nederigheid te volgen: "*En laten we goed begrijpen dat wat wezenlijk is, dat is de nederigheid, dat is de armzaligheid, dat is het bewustzijn van je eigen ellende*"².

De Heer zegt in de bijbel: «*Ik geef nieuw leven aan het vernederd gemoed, nieuw leven aan het geslagen hart*"(Jes 57,15). Pierre Goursat wilde zich altijd klein maken tegenover God en geen plaats innemen ten opzichte van anderen: «*Al wie zich verheft zal vernederd, maar wie zich vernedert zal verheven worden,*» (Lc 18, 9-14). Pierre beleefde heel intens de eerste Zaligspreking, die een samenvatting is van alle andere: «*Zalig de armen van geest*» (Mt 5, 3).

Ik herinner me dat ik verschillende keren samen met Pierre in een residentiële huiskring zat, want ik woonde en werkte met hem toen we een paar weken op de Péniche zaten. Pierre deelde toen altijd diezelfde tekst. Hij was getroffen door die uitspraak en hij mediteerde er elke ochtend over. Hij was ook getroffen door te mediteren over het woord van Jesaja in hoofdstuk 41:14 Nadat hij had gemediteerd over het vers van de profeet Jesaja « *Wees niet bevreesd, Jacob, gij wormpje* » (Jes 41, 14), zei Pierre tegen zijn broers en zussen van de huiskring: « *Ja, ik ben een arm wormpje, maar ik ben niet bevreesd* ». Hij bracht de aansporing van de H. Paulus in praktijk: « *Acht uzelf niet hoger dan ge kunt verantwoorden* » (Rom 12, 3). Pierre had inderdaad een helder beeld van zichzelf, hij vond zichzelf “een arme sloeber” en zei vaak tegen de mensen om hem heen: “*Zolang je niet in de gaten hebt dat je een arme sloeber bent, heb je er niets van begrepen*”.

Tijdens een retraite van de Broederschap van Jezus, ontwikkelde Pierre die gedachte verder: « *We zijn allemaal arme sloebbers. En hoe meer we arme sloebbers zijn, hoe mooier het is. Want dat maakt ons nederig, dat vernedert ons, en zoals Silwan zei **het is alleen maar in nederigheid dat je de Heilige Geest ontvangt**. Dat is buitengewoon, dat is echt de Heilige Geest. Laten we dus proberen de nederigheid in ons te hebben* »³. Dus – en we komen hier nog op terug als we het over de Heilige Geest zullen hebben – Pierre legt expliciet het verband tussen de noodzaak van een armoedig hart, de ruimte die je aan God en de Heilige Geest laat, zodat hij in ons kan komen.

Paulus schrijft: « *Jezus Christus is om uwentwil arm geworden, terwijl Hij rijk was, opdat gij rijk zoudt worden door zijn armoede* » (2 Kor 8:9). Armoede was voor Pierre niet alleen maar een geestelijke levenshouding; ze werd in zijn leven heel concreet in praktijk gebracht. Hij was niet geïnteresseerd, gaf helemaal niets om materiële dingen en om geld. Toen hij secretaris-generaal was van het Franse Katholieke Filmbureau, nam hij genoegen met een klein salarisje. Zijn heel eenvoudige levensstijl verraste bezoekers die in zijn appartement of later op de woonboot bij hem kwamen. Hij was heel sober en bezat bijna niets. Hij was erg vrijgevig en het weinige wat hij had, gaf hij weg. Een familielid die hem eens een nieuwe, lekker warme trui had gegeven, was verbaasd dat Pierre hem niet droeg; hij kwam tot de conclusie dat hij de trui had weggegeven aan iemand die zoiets nodig had.

3) NEDERIG WORDEN VEREIST EEN LANGDURIGELEERPROCES

Pierre Goursat wist heel goed dat nederigheid het resultaat is van een langdurigeleerproces en dat het hoogmoedig zou zijn om dat op eigen houtje te willen klaarspelen, zonder op de werking van de genade te vertrouwen. Hij benadrukte dat het een lang leerproces inhoudt “*Dat [vraagt] een daad van nederigheid van je, dat klopt. Het is een kwestie van gewoonte. Het is een tweede natuur. En dan krijg je die gewoonte. En ga je nederige dingen doen. Door alsmaar daden van nederigheid te doen, wel, dan krijg je beetje bij beetje de nederigheid te pakken*”.⁴

Als bij Pierre Goursat de werking van Gods genade zichtbaar werd, vooral aan het einde van zijn leven, dan kwam dat omdat hij altijd tegen de verleiding van de hoogmoed vocht. Tijdens zijn gebedstijden smeekte hij God om hem te veranderen. Pierre, die een sterke persoonlijkheid bezat en heel onafhankelijk van geest was, wist uit ervaring dat zich losmaken van **eigenliefde** en **ijdelheid**, dat afzien van **het streven naar macht** een permanente ascese vereist. Inderdaad wordt het je in alle situaties van het dagelijks leven mogelijk gemaakt om in nederigheid te leren leven: *Nederigheid [verwerven] vereist daden van nederigheid van ons*, zei Pierre. *En bij daden van nederigheid krijg je vaak vernederingen. Onze eigenliefde krijgt er dan flink van langs, dat is een beetje vervelend. Dus je moet beginnen met hele kleine dingetjes!* »⁵.

Het verwerven van nederigheid veronderstelt dat we frustraties, mislukkingen en tegenspraak leren accepteren. Pierre gaf concrete voorbeelden: “*[Sommige monniken in de woestijn klagen] dat het erg heet is, en verder ook dat de veldmuizen lawaai maken. “Ze verhinderen ons te slapen.” Maar [de Vaders zeggen] “Alles is geschikt voor wie nederig is.” Hij hoort de veldmuizen niet. Hij vindt het nooit te heet. Alles gaat goed. Hij is altijd tevreden*»⁶.

Pierre bezat een sterke persoonlijkheid, hij had een bijzonder ontwikkelde onafhankelijke geest; het onthecht zijn van zijn eigenliefde, van ijdelheid, en het opgeven van het streven naar macht, dat was voor hem niet gemakkelijk: daarvan heeft hij meerdere malen getuigd: *[De Heer] blijft van ons houden ondanks onze onvolkomenheden en zelfs als we een streek uithalen, wel zo veel te beter, we maken onszelf nederig en dan repareert hij dat veel beter dan wanneer we niet hadden gezondigd. Maar dat maakt ons nederig. **Het belangrijkste is om als een arm iemand voor hem te staan**, echt. En het is altijd onze eigenliefde: We zijn niet gelukkig als we een zonde hebben gedaan, maar is het vooral omdat we Jezus hebben gekwetst dat we pijn hebben? Of omdat onze eigenliefde tegen ons zegt: «Verdorie! Weer een zonde begaan!» Dus uiteindelijk zoeken we steeds onszelf*»⁷.

Pierre zei ook: *We hebben [een zonde] gedaan. Dus komt eigenliefde in het spel: “Hoe kon zo’n goed iemand als ik, hoe kon ik... o, dat is echt verschrikkelijk”, zo is dat. Dan begin je weer over jezelf, over je navel, over je kleine ik, enzovoort. (...) Als je elke keer dat je een zonde doet, meer nederigheid krijgt - nederigheid is de koningin der deugden – dan heb je automatisch elke keer winst*»⁸.

3 Retraite Broederschap van Jezus, Paray-le-Monial, 31 December 1979 (E043).

4 Retraite van de Broederschap van Jezus, Paray-le-Monial, 30 December 1977 (E027).

5 Gemeenschapsweekend 14-15 Juni 1980 (E046)

6 Gemeenschapsweekend 17 April 1983 (E062)

7 Gemeenschapsweekend 1 April 1979 (034)

8 « Drieweekse » retraite, onderricht over seksualiteit, 26 September 1976 €16)

In gemeenschap leven met het Hart van Jezus, zei Pierre, dat is de beste weg om nederig te worden: "Echt, de weg van de Heer, dat is Jezus, zachtmoedig en nederig van hart⁹."

4) NEDERIGHEID, DAT BETEKENT DE PLEK AANVAARDEN WAAROP GOD ONS WIL HEBBEN.

Pierre had begrepen dat er maar één mogelijkheid bestond om vooruit te komen op de weg naar heiliging: dat was ermee in te stemmentotaal afhankelijk te zijn van de Heer en je in alle vertrouwen door Hem te laten leiden. Een uitspraak van de H. Theresia van Avila citerend zei hij vaak: "De nederigheid, dat is de waarheid". Wat voor Pierre op de eerste plaats stond dat was de Wil van God te doen. Met nadruk zei hij: *Wat essentieel is ligt niet daarin dat we onze eigen weg kiezen, maar dat we de weg kiezen die God ons aanwijst...Dat is dus nederigheid. De nederigheid dat is de waarheid. In de waarheid zijn, dat is de weg nemen die de Heer ons geeft*¹⁰. En ergens anders voegde hij eraan toe: "Echt, de weg van de Heer, dat is Jezus, zachtmoedig en nederig van hart. Die weg is buitengewoon. Als je zachtmoedig en nederig van hart bent, zal Hij je hart zachtjes doorboren »¹⁰.

Het was dan ook in die geest van nederigheid en gehoorzaamheid aan de wil van de Heer dat Pierre, na lang aarzelen, de verantwoordelijkheid voor de Gemeenschap aanvaardde. Later gaf Pierre hierover de volgende uitleg: « *Alles bij elkaar zoekt de Heer een arme sloeber uit. Hij weet wat Hij doet. (...) Ja, ik dacht: ik ben een arme drommel, dus de Heer is aan het werk. En omdat ik zo'n arme sloeber was, de mensen wel gauw zouden merken dat ik [het niet was], maar het de Heer was [die aan het werk was]. Zodoende was ik er dus gerust op. En daarom heb ik plaats genomen achter de kudde. En de genade van de Heer gmg alsmaar verder* »¹¹. En Pierre was zich er gedurende zijn hele ambtsperiode in de leiding van de gemeenschap ten diepste van bewust dat hij een instrument was in de handen van God en dat de gemeenschap niet van hem was, dat het niet zijn eigendom was en dat God via zijn armzaligheid aan het werk was. Die nederigheid van Pierre bleek op een heel bijzondere manier toen hij in 1984 besloot af te zien van zijn functie van Moderator, omdat hij een infarct had gehad en de Heer hem te verstaan had gegeven dat hij "het stuur moest overgeven" om zich te kunnen voorbereiden op zijn uiteindelijke "van aangezicht tot aangezicht" met Hem. Toen begon voor Pierre de laatste etappe van zijn leven, die er een was van totale verborgenheid in stilte en gebed, en hij beleefde die met veel zelfverloochening met een zekere innerlijke eenzaamheid.

5) ZIJN NEDERIGHEID BIJ HET LEIDING GEVEN : EEN BROER TUSSEN BROERS EN ZUSSEN

Pierre's eenvoud. Hij gedroeg zich als een broer tussen zijn broers en zussen.

Een grote mate van kiesheid en terughoudendheid. Pierre bezat een natuurlijk, of liever een "bovennatuurlijk" gezag, maar hij gedroeg zich niet als een autoritaire "baas" of als een "goeroe", maar als een nederige "dienaar". Zijn streven was om naar zijn broers en zussen te luisteren en hij kon van mening veranderen als hij, na te hebben gebeden, ervan overtuigd was dat hij zich had vergist.

Pierre wilde nooit de aandacht op zich vestigen. Tijdens de sessies van Paray-le-Monial of de bijeenkomsten van de Vernieuwing wilde hij, anders dan de meeste andere verantwoordelijken, bij voorkeur niet op het podium gaan zitten. Pierre zat liever ostillettjes achter in de zaal. Bij gebedsbijeenkomsten stond hij bij voorkeur aan de ingang om de mensen die binnenkwamen te groeten.

Pierre wist zijn fouten te erkennen en vergeving te vragen als hij dacht dat hij iemand had gekwetst. Tijdens een sessie in Paray-le-Monial, ging hij het podium op, en vroeg daar bij een grote bijeenkomst met veel mensen publiekelijk om vergeving aan allen die hij had kunnen kwetsen met zijn onbeholpen manier van doen of met wat hij had gezegd.

6) EEN GROTE INNERLIJKE VRIJHEID: AFSTAND NEMEN VAN « DE PRAATJES VAN DE MENSEN »

Verband leggen met de nederigheid. Pierre bezat een grote natuurlijke distinctie en in zijn jeugd lette hij bijzonder op de stijl van zijn kleding (in die tijd was hij altijd heel chic, zelfs een beetje 'dandy'). Later gaf hij er niet meer om hoe hij er uitzag. Veel mensen vertellen hoe ze, toen ze voor het eerst deelnamen aan een gebedsgroep of een sessie in Paray-le-Monial, een oude meneer hadden gezien, die slecht gekleed, altijd met een dikke jas en een wollen sjaal, rustig in een hoek zat..Ze waren stom verbaasd achteraf te horen dat die man die zij voor een arme marginale drommel, hadden gehouden in feite de verantwoordelijke van Emmanuel was! Pierre Goursat wilde niet de aandacht op zich vestigen of belangrijk worden gevonden. Hij wilde niet worden behandeld als een belangrijk persoon, zelfs niet toen hij de verantwoordelijke werd van de Gemeenschap en in de Kerk een zekere bekendheid genoot: « *Wie onder u groot wil worden, moet dienaar van u zijn.* » (Mc 10,43).

Pierre Goursat had zich helemaal losgemaakt van het beeld dat anderen van hem konden hebben, van 'de praatjes van de mensen', van wat men van hem zou kunnen denken. Hij nam zichzelf niet serieus en hield er niet van als mensen zichzelf serieus namen. En als hij mensen voor zich had die een beetje dik deden of te veel bezig waren met hun uiterlijk, trachtte hij de sfeer te ontspannen door grappen en grimassen te maken! Heel zijn leven was Pierre een man van humor. Hij liet zien dat er in dhe woord « humour » zowel "humilité" (nederigheid) als « amour" (liefde) zit. In tegenstelling tot ironie die

9 Retraite van de Broederschap van Jezus 30 December 1977 (E027).

10 Retraite van de Broederschap van Jezus, 30 December 1977 (027)

11 Gemeenschapsweekend in Nederland, December 1988 (E081)

de fouten van de ander uitvergroten en pijn kan doen, wekt humor sympathie voor de ander, want humor brengt een zekere afstand tot uitdrukking, en steekt de draak met gebeurtenissen en met jezelf.

Pierre Goursat leefde altijd vanuit een grote innerlijke vrijheid, en hij aarzde niet om zijn broers en zussen in lastige situaties te plaatsen om hen te helpen niet de gevangenen te zitten in de blik van de ander en om te groeien in innerlijke vrijheid, een vrucht van de nederigheid. Tijdens een zomer, toen hij met vakantie was in « Genets », een huis van de Gemeenschap in Aix-en-Provence, vroeg Pierre een broer om met hem naar de stad te gaan om sandalen te kopen. Aangekomen bij de supermarkt, deed alsof hij moe was, en ging Pierre in het winkelwagentje zitten en liet zichzelf rondrijden langs de verschillende vakken met koopwaar als een kind in een kinderwagen, terwijl mensen stomverbaasd toekeken. De broer die hem voortduwde, bloosde van verwarring, en probeerde niet op te vallen! Toen ze eenmaal buiten de supermarkt waren, sprong Pierre uit de winkelwagen, fris als een hoentje alsof er niets aan de hand was. De broer die dit meemaakte begreep hierdoor hoe belangrijk het is om onder alle omstandigheden eenvoudig te blijven en niet bang te zijn voor de blik van de anderen.

Pierre at weinig, maar omdat hij maar weinig kracht had, moest hij nodig de hele dag knabbelen, waar hij zich ook bevond. Hij had een verrassend dieet: voornamelijk yoghurt en beschuit met goudse kaas, want hij hield van die kaas met dan nog jam er bovenop. Hij reed geen auto en ik heb hem met de auto naar verschillende ontmoetingen met bisschoppen gebracht. Eens namen we de lift om door een bisschop te worden ontvangen. Terwijl we in de lift zaten bleef Pierre aan zijn kaas knabbelen en aan zijn yoghurt likken. Toen de deuren opengingen, stonden we tot onze verrassing direct in de salon van de bisschop die daar klaar stond om ons te welkom te heten. Heel rustig, zonder blijkbaar in verlegenheid te zijn gebracht door deze situatie, stak Pierre de goudse kaas en yoghurt in de zakken van zijn jas en stak daarna zijn (ietwat kleverige) hand uit om zijn gastheer te begroeten.

In zijn jonge jaren had Pierre spraakproblemen gehad en daardoor was hij verschillend van de andere 'leiders' van de Ver-nieuwing: Hij was geen spreker die wilde opvallen met gestructureerde en invoelende toespraken. Hij sprak met eenvoudige woorden, zijn uitspraak was moeizaam en zijn zinsbouw niet erg academisch! Als hij in het publiek moest spreken aarzde Pierre niet om zijn fouten te accentueren om aan te geven dat hij alleen maar een instrument was in het werk waar God via hem mee bezig was. Hij zag zichzelf als een dienaar, als een simpel kanaal van Gods genade, en naar het woord van Jezus: *Wanneer ge alles hebt gedaan wat u opgedragen wer, zegt dan: 'wij zijn onnutte knechten; wij hebben alleen maar onze plicht gedaan'* (Lc 17, 7-10).

II) Nederigheid en vertrouwen op God: de "kleine weg" van het geestelijke kindschap

Ik zou jullie willen aantonen hoezeer de spiritualiteit van Pierre Goursat verwant is met de spirituele leer van de kleine Theresia. Er waren vele heiligen waar Pierre banden mee had, maar hij werd heel bijzonder beïnvloed door de « kleine weg » van de H. Theresia van het Kind Jezus, zoals blijkt uit het feit dat hij er verschillende keren over heeft gesproken¹². Laten we in dit verband eerst een samenvatting geven van wat zij heeft beleefd.

1) DE VERSCHILLENDE ETAPPES VAN DE "KLEINE WEG" VAN DE HEILIGETHERESIA VAN LISIEUX

Ten behoeve van degenen die de H. Theresia van Lisieux nu pas ontdekken som ik allereerst de etappes op van haar zoektocht die ertoe heeft geleid dat zij die « kleine weg » heeft gevonden.

-1) Op spiritueel gebied was zij heel ambitieus: Als kind was Thérèse emotioneel, gevoelig en koppig, en soms maakte ze spektakel als ze niet kreeg wat ze wilde. Zij werd genezen van haar overgevoeligheid op Kerstavond 1886, maar haar halstarrigheid bleef ze houden. Haar hele spirituele zoektocht begint met een verlangen dat gepaard met een grote beslistheid. Ze schrijft: «Mijn verlangen was altijd al om een heilige zijn!» , (Manuscript C, 2v°).

-2) ze had heldere blik op zichzelf en was zich bewust van haar grenzen: Heel realistisch voegt ze daar onmiddellijk aan toe: " *Toen ik mezelf vergeleek met heiligen zag ik helaas altijd het verschil dat er was tussen hen en mij, zoals het verschil tussen een berg waarvan de top tot in de hemel reikt en de obscure zandkorrel die wordt vertrapt onder de voeten van de voorbijgangers.*" Wanneer ze zichzelf vergeleek met grote heiligen zoals Theresa van Avila, realiseerde ze zich dat heiligheid voor haar niet te bereiken was. Het is te vergelijken met de kleine zandkorrel die je niet opmerkt in vergelijking met de top van de berg die vol majesteit de horizon domineert. In het besef dat ze haar doel toch nooit zou kunnen bereiken, had Thérèse van Lisieux het bij het constateren van die mislukking kunnen laten zitten en verder van haar verlangens kunnen afzien. Maar haar liefde voor de Heer en haar taaie temperament kregen de overhand; ze was ervan overtuigd dat er een andere weg naar heiligheid moest bestaan die beantwoordde aan haar persoonlijke roeping.

-3) Zij raakte niet ontmoedigd en ging door met naar middelen te zoeken om haar spirituele verlangens te realiseren. The-

¹² Pierre Goursat schreef een artikel in het tijdschrift *Il est Vivant!* over de H. Theresia van het Kind Jezus en ook sprak hij over haar in 20 onderrichten, waaronder vele waarin hij commentaar gaf op haar « kleine weg » en het offer aan de Barnhartige Liefde.

resia liet niets los, raakte niet ontmoedigd en begreep dat haar beperkingen geen onoverkomelijke hindernis vormden : » *In plaats van moedeloos te worden zei ik tegen mezelf : de Goede God zal me toch geen verlangens ingeven die niet te realiseren zijn* ». En tot slot van deze redenering stelde ze vol hoop : « *Dus, hoe klein ik ook ben, ik kan streven naar heiligheid* ». Maar hoe moet dat dan? Zeker niet op eigen kracht » !

-4) Vol vertrouwen werpt ze zich in de armen van God: Theresia zoekt dan een kleine weg recht door, heel kort, een soort "binnendoorweg" om de hemel te kunnen bereiken (eind 1894/begin 1895). Maar hoe kun je dat doen als je zwak bent en je je niet in staat voelt je te meten met de grote heiligen? Ze realiseert zich dan: *Mezelf groter maken, dat gaat niet. (...) Ik moet er vrede mee hebben dat ik ben zoals ik ben, met al mijn tekortkomingen*. En als ze eenmaal haar onmacht heeft aanvaard, mobiliseert ze al haar capaciteiten om een middel te vinden dat past bij haar kleinheid.

Toen ze nog een kind was speelde Theresia het niet klaar om de treden te beklimmen van de grote trap van het familieverblijf in Alençon. Ze smeekte dus haar moeder om haar in haar armen te nemen om naar boven te gaan. Tijdens haar overpeinzingen in haar klooster in Lisieux herinnerde Thérèse zich dat ze, toen ze 14 was, met haar familie op bedevaart naar Rome was gegaan, waar ze paus Leo XIII had gevraagd toestemming te geven om ondanks haar jonge leeftijd bij de Carmel in te mogen treden. Op doorreis in Parijs was Theresia, een nieuwsgierig meisje, alert op de nieuwigheden van haar tijd, gefascineerd geraakt door de roltrappen en liften die ze voor het eerst in de "grote warenhuizen" van de hoofdstad had gezien. Daaraan terugdenkende zei de jonge religieuze bij zichzelf?

"We leven nu in een eeuw van uitvindingen, dus nu is het niet de moeite om de treden van een trap te beklimmen, want de rijken vervangen die door een lift ». En ze paste haar vondst onmiddellijk toe op haar verlangen om de "trap naar heiligheid" te beklimmen. Ze schrijft: « *Ik zou ook graag een lift naar Jezus willen vinden, want ik ben te klein om die ruige trap van de volmaaktheid te beklimmen.* »

Met een verbeterd doorzettingsvermogen begon Theresia toen heilige boeken en de Bijbel te doorzoeken om tenslotte de oplossing te vinden toen ze op een passage 'viel' in Jesaja hoofdstuk 66. Ze schreef: Ik ging door met mijn onderzoek en dit is wat ik vond: *"Zoals een moeder haar kind liefkoost, zo ik zal u troosten, u op mijn schoot zetten en u op mijn knieën vertroetelen"* (zie Jes 66,12-13). Maar hoe kun je je in de armen van Jezus nestelen als je volwassen bent? Het antwoord van Theresia is simpel: « *Hiervoor hoef ik niet groot te worden, integendeel, ik moet klein blijven, ik moet steeds kleiner worden* ».

Tenslotte heeft ze haar doel bereikt en barst ze in vreugde uit: Ha! Er zijn geen lievere, meer melodieuze woorden die mijn mijn ziel blij konden maken ; de lift die mij naar de hemel moet brengen dat zijn uw armen, o Jezus! (MS, 3r°). Theresia verheugde zich net als Jezus die, verheugd over de werking van de Heilige Geest, zei: « *Ik prijs u, Vader, Heer van hemel en aarde, omdat Gij deze dingen verborgen gehouden hebt voor wijzen en verstandigen, maar ze hebt geopenbaard aan kleinen* » (Lc 10,21-22).

Voor Theresia zijn het besef van haar armzaligheid en het vertrouwen op God sterk met elkaar verbonden.

Haar «kleine weg» berust op de paradox waar Paulus in zijn brieven de nadruk op legt (in 2 Korintiërs, 12, 9 en Philippenzen 4, 13): Hoe zwakker en kleiner we zijn, hoe meer God zijn macht in ons kan ontvouwen. Je zwakheden aanvaarden is helemaal geen obstakel, geen hindernis, maar kan integendeel een voordeel worden als we dit met overtuiging aan de Heer toevertrouwen. Dit is een essentiële sleutel om de "kleine weg" van het geestelijk kindschap te kunnen begrijpen.

Theresia zal dan uitleggen dat die "kleine weg" *"bestaat uit een gezindheid van ons hart die ons nederig en klein maakt en in de armen van God brengt in het bewustzijn van onze zwakheid, en in het bijna onbeschroomde vertrouwen op zijn goedheid als Vader"*¹³ (Novissima Verba 3-8-5b). Op 17 september 1896 schreef ze aan Zuster Marie van het Heilig Hart: « *Wat [God] bevalt is dat ik van mijn kleinheid en armzaligheid houd, dat is de blinde hoop die ik stel in zijn barmhartigheid* » (L7 197). Ze zegt ook: *"Het licht op mijn armzaligheid doet me meer goed dan het licht op God"* (CJ 13-8).

Theresia van het Kind Jezus biedt ons een weg naar heiligheid die voor iedereen toegankelijk is. Toen Moeder Agnes haar vroeg wat ze aan zielen zou willen leren, antwoordde Theresia kort voor haar dood op 17 juli 1897: « *Het is de weg van vertrouwen en van totale overgave* ». ¹⁴

Om een eerste stap te zetten met die overgave is het belangrijk dat je **"het moment van nu" ten volle te beleeft** ; dat moment heeft voor de kleine Theresia een unieke, onvervangbare waarde; het is het moment waarop God zich openbaart, waarop zij van hem kan houden en zij van haar naaste kan houden. Ze schrijft in een van haar brieven: « *Een moment, dat is een schat* » (LT 89). Aan het einde van haar leven, toen ze heel ziek was, vertrouwde Theresia haar priorin, Moeder Agnes, het volgende toe: *"Ik lijd alleen maar op één moment tegelijk : het is omdat je aan het verleden en aan de toekomst denkt dat je ontmoedigd en wanhopig wordt"* (Geel zakboekje). Het moment van nu beleven stelt ons in staat om vooruit te komen in de eenwording met God en het geeft een nieuwe smaak aan alles wat we doen.

¹³ Uitgave van *Derniers Entretiens* verschenen in 1927.

¹⁴ zie Novissima Verba, uitgave van *Derniers Entretiens* verschenen in 1927.

2) DE INVLOED VAN DE « KLEINE WEG » VAN DE HEILIGE THERESIA OP PIERRE GOURSAT

Pierre had zich de "kleine weg" van St Theresia eigen gemaakt. Het fundament van die weg is nederigheid is en beval zijn broers en zussen in de gemeenschap aan die weg te gaan: *"Dus in haar voetspoor hebben we een hele duidelijke route, die heel eenvoudig is als je zegt : de goede God liefhebben als ik van Hem houd". En laten we ons begeven op die kleine weg van vertrouwen en overgave*"¹⁵. Pierre gaf veel onderrichten over het geestelijke kinschap. Hij zei: *"Theresia van het Kind Jezus (...) is echt gekomen om ons les te geven over die weg, een hele sinpele weg voor die hele kleine en hele zwakke mensen die we zijn (...). We zijn de armelui van de Heer, in een hele arme tijd."*¹⁶ Of *"jullie weten heel goed dat wij nogal zwakke mensen zijn.... De Heer heeft Theresia van het Kind Jezus naar ons gezonden: zij is een profeet voor onze tijd ..."*¹⁷

Pierre is 17 jaar na de dood van Theresia van Lisieux geboren. Hij is 10 als zij heilig wordt verklaard op 17 Mei 1925 en 13 als Pius XI, die de H. Theresia van Lisieux aanzag als « de ster van zijn pontificaat » en als de « grootste heilige van de moderne tijd », haar uitriep tot « voornaamste beschermheilige van de missie in heel de wereld, als gelijke van de H. Franciscus Xaverius. ».

Pierre's jonge jaren corresponderen met de periode waarin de spirituele leer van de kleine Theresia in brede kring bekend begint te worden dank zij de snelle verspreiding van het *Verhaal van een ziel*. In die tijd ging Pierre vaak naar zijn neven en nichten in Bretagne op bezoek, en hij praatte veel met Marie-Hélène, drie jaar ouder dan hij, die later Benedictines zou worden. Haar jeugdherinneringen aan Pierre schreef ze op in 1991, kort na zijn dood: *We nodigden Pierre en zijn moeder uit om naar ons landhuis in Haut Sévigné, op 10 km van Rennes, op bezoek te komen. Ik kende Pierre toen goed en we trokken veel met elkaar op. Een van onze grote onderwerpen van gesprek tijdens onze lange wandelingen, was de heilige Theresia van het Kind Jezus, waar destijds veel over werd gesproken. Toch had zijn grote bekering toen nog niet plaatsgevonden*"¹⁸. Dat was dus vóór 1933, voordat Pierre 19 was.

Pierre Goursat had grote bewondering voor **kardinaal Suhard** die hij geregeld ontmoette toen hij aartsbisschop van Parijs was en die van 1943 tot 1949 zijn geestelijk leidsman was. Toen hij in de tijd daarvoor in 1928 was benoemd als bisschop van Bayeux en Lisieux had hij zijn bisschopsambt geplaatst onder de bescherming van de H. Theresia. In 1929, het jaar waarin hij de aanzet gaf tot het bouwen van de basiliek van Lisieux, wijdde Mgr Suhard aan haar zijn eerste herderlijk schrijven onder de titel : *De heilige Theresia van Lisieux, model voor een christelijk leven en voor het apostolaat*. Hij stond aan de oorsprong van twee grote missionaire initiatieven die hij onder de beschermheerschap plaatste van de H. Theresia van het Kind Jezus : de *Mission de France* en de *Mission de Paris*.

Pierre was diepgaand getekend door de "kleine weg" van het kinschap van heilige Theresia van Lisieux. Net als zij had hij een sterk verlangen naar heiligheid en een besef van zijn onvermogen om die op eigen kracht te bereiken. Hij probeerde heel concreet die mentaliteit van overgave in zijn leven te integreren : dat bracht hem ertoe gehoor te geven aan wat God van hem vroeg, zelfs als het niet was wat hij wilde of als hij het gevoel had niet capabel te zijn. Pierre dacht dat de 'kleine weg' van het kinschap **het antwoord was op het Jansenisme** dat zijn generatie had beïnvloed en dat werd gekenmerkt door een rigide, sobere en doloristische geloofsopvatting : *Velen onder ons waren besmet en gekenmerkt door een verschrikkelijke ketterij binnen het katholicisme, dat Jansenisme wordt genoemd. Ook al werd het veroordeeld, het stak overal weer de kop op. Het is altijd die intellectuele hoogmoed waardoor we gaan denken dat we helden zullen worden. Welnu we moeten beseffen dat we arme drommels en kleintjes zijn. En de enige die ons een tegengif tegen die ketterij gaf, dat was Theresia van het Kind van Jezus*"¹⁹

Wat was het resultaat van die "kleine weg" in het leven van Pierre? Hoe vertaalde zich dat heel concreet in zijn leven?

-1) De vreugde die voortkomt uit de nederigheid en het vertrouwen op God: *"We zijn blij want we worden liefgehad. We hebben de Liefde lief en worden omgevormd door de Liefde"*²⁰. Pierre schreef ook: *«Door Jezus leef ik! Wat ben ik gelukkig, wat ben ik gelukkig! Ik ben niet meer van mezelf, ik heb alles gegeven!»*²¹. Door het getuigenis van zijn leven heeft Pierre veel mensen de vreugde van het christen zijn opnieuw laten ontdekken: *Christen zijn dat is vreugde. Zonder de vreugde, zitten we niet in de waarheid, want we zitten dan niet in de liefde*"²².

-2) Een verdere resultaat van de nederigheid: God dankbaar zijn, hetgeen zich laat vertalen in lofprijzing

Pierre Goursat beval aan om onder alle omstandigheden te lofprijzen, allereerst als alles goed gaat, om ermee door te gaan op momenten die wat moeilijker zijn.. Pierre ontdekte **de kracht van de lofprijzing** op de internationale bijeenkomst van de Vernieuwing in Rome op Pinksteren 1975: *"We begrepen de lofprijzing. Het was een volk dat in lofprijzing"*²³.

15 Gemeenschapsweekend, 14-15 Juni 1980 (E046).

16 « Drie weken retraite », onderricht over de seksualiteit, 26 September 1976 (E016).

17 Gemeenschapsweekend, 17 April 1982 (E062).

18 Getuigenis van Moeder Scholastica (Marie-Hélène Goursat), 2 Juli 1991.

19 Eerste zomersessie in Paray-le-Monial, 16 Juli 1975 (E006).

20 Gemeenschapsweekend, 20 September 1981 (E058).

21 Door Pierre Goursat geschreven niet gedateerde brief (P 078).

22 Brief aan een meisje dat door Pierre werd gevolgd (L007).

23 Getuigenis van Pierre Goursat, Mei 1977 (T1).

Hij raakte nog meer overtuigd van het belang ervan tijdens zijn bezoek aan de Amerikaanse charismatische gemeenschappen in de zomer van 1976. Daarna moedigde hij de leden van Emmanuel aan om zo een vreugdevolle lofprijzing in gebedsgroepen te houden en die ook iedere ochtend in het gezin of de huiskring te beleven. **God prijzen is het uiting geven aan zijn heerschappij, aan zijn daadwerkelijke aanwezigheid in ons leven:** "Lofprijzing is het contact met de Levende God. Dus ik zou willen dat we letterlijk zouden ontploffen van vreugde,"²⁴. Het is ook een smeekgebed dat ons hart open maakt voor de barmhartigheid.

Het lofprijzingsgebed maakt het mogelijk iets van de hemelse vreugde te voorvoelen :

"Als we met veel mensen zijn om te lofprijzen, met al die broers en zussen die samen bidden en de Heer loven, dan voelen we de glorie van God. Je denkt dat je al in de Hemel bent! Dat is prachtig!"²⁵

Pierre benadrukte **het verband tussen het klein zijn zijn en de eenvoud:** [Theresia van het Kind Jezus] zegt: "Luister, ikzelf ben maar een heel klein kind. Je moet het jezelf niet moeilijk maken. Laten we eenvoudig zijn. En dan zal het allemaal goed gaan."²⁶ **Pierre leefde vanuit die 'kleine weg' van het kinschap en dat heeft de leden van de Gemeenschap diepgaand gemarkeerd.** Hij moedigde hen aan om ook de leerschool van kleine Theresia te volgen, omdat die helemaal overeenstemt met de geest en roeping van de Gemeenschap. Pierre legde dat als volgt uit: «De roeping van Emmanuel is «God met ons», dat heb ik jullie meerdere keren gezegd. God met ons, maar dat is een kleintje, hij is heel klein. Dus als wij groot zijn, zijn we belachelijk in relatie met hem, dat is duidelijk." En zijn conclusie was: "Beste vrienden, laten we heel heel klein zijn."²⁷

En kleine kinderen maken zich geen zorgen want ze hebben vertrouwen in hun ouders. Tot slot nodig ik jullie uit om deze andere uitspraak van Pierre ter harte te nemen: *Nederigheid dat is dus als je je geen zorgen maakt. Echt nederig is de mens die zich geen zorgen maakt omdat hij of zij een kind is dat weet dat het een Vader heeft, en dat hij almachtig is en van dat kind houdt. God is alles, hij is almachtig en hij houdt van mij... Dan ben je gerust!"²⁸*

Pierre Goursat
en zijn broers en zussen

www.pierregoursat.com

24 ²⁵ Toespraak tijdens de Pinksterbijeenkomst in Lyon, 28-30 Meii 1977 (E022).

25 ²⁶ Retraite van de Broederschap van Jezus, Paray-le-Monial, 31 December 1979 (E043).

26 ²⁷ Retraite van de Broederschap van Jezus, Paray-le-Monial, Pasen 1982 (E061).

27 ²⁸ «Emmanuel-dag » van de verschillende gebedsgroepen, Parijs, 13 Maart 1976 (E011).

28 ²⁹ Retraite van de Broederschap van Jezus, Paray-le-Monial, 30 December 1977 (E027).